

APPELLATE CRIMINAL

ਬਾ ਅਦਾਲਤ ਡੀ. ਫਲਸ਼ੋ. ਸੀ ਜੇ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦੁਆ ਜੇ.

ਰਾਜ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਅਮਰ ਸਿੰਘ-ਜਵਾਬਕਰਤਾ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 697 ਓਫ 1961

ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ (1914 ਦਾ 1)-ਐੱਸ. 61, 71 ਅਤੇ 75-S. 61 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ- ਕੀ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (V of 1898)-S ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 173(1)-ਅਧੀਨ ਵੱਖਰੀ ਰਿਪੋਰਟ-ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ।

ਹੇਲਡ, ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914 ਦੀ ਧਾਰਾ 75 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 61 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 71 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 75 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 173(1) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਡੀ. ਲੁੰਬਾ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਮਿਤੀ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1961, ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਡੀ. ਗੁਪਤਾ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਮਿਤੀ 21 ਦਸੰਬਰ, 1960 [ਧਾਰਾ 61(1) ਅਧੀਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਅਪੀਲ](ਏ) ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਰ.ਆਈ. ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। 200 ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.] ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ।

ਐਚ.ਐਸ.ਦੁਆਬੀਆ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਕੇ.ਐਲ. ਜੱਗਾ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐੱਸ.ਐੱਲ. ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਡੀ.ਯੂ.ਏ., ਜੇ.-ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 61(1)(ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਐਕਟ, 1914

ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 14 ਅਗਸਤ, 1960 ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਸਾਧਮਾਜਰਾ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਫਿਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ, (ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਵਾਬਦੇਹ) ਦੀ ਹਵੇਲੀ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਸਟੀਲ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪਾਇਆ। ਟਰਾਇਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 61(1)(ਸੀ) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। 200 ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਪਰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਨਿਆਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 75 ਅਧੀਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਧਾਰਾ 61 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਧਾਰਾ 75 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(1) ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਏ.ਪੀ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਦ ਸਟੇਟ (1), ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਖੇਤਰੀ ਬਨਾਮ ਦ ਸਟੇਟ (2), ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਗਵਾਨਾ (3) ਅਤੇ ਘੀਸੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (4) 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕੇਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ

ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 697-61) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗਾ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਗ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"71. ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 46, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ 'ਤੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਧਾਰਾ 80 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ (ਜੋ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 190 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ) ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇਗੀ। ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 61 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 75 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਹਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 71 ਅਧੀਨ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 75 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1900 ਵਿੱਚ ਰਾਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (5) ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਚੀਫ਼ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨੋਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:-

“ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 26 ਮਾਰਚ, 1885 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 735, ਮਿਤੀ 26 ਮਾਰਚ, 1885 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਡਿਪਟੀ

ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1896 ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਚਲਾਨ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 190(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ।"

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਣੀ-ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਚੇਤ ਸਿੰਘ (6), ਚਤਰਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ (7), ਅਤੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਣੀ-ਮਹਾਰਾਣੀ (8) ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (25 ਜਨਵਰੀ, 1962 ਨੂੰ 1961 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 1163) ਵਿੱਚ ਦੁਲਤ ਜੇ. 7 ਮਈ, 1962 ਨੂੰ, ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (1961 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 1500) ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ/ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਖੇਤਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (2), ਅਫੀਮ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਨਾਲ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 190। ਏ.ਪੀ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (1) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਵੀ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਗਵਾਨਾ (3) ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਕੇਸ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਘੀਸੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਬਨਾਮ ਰਾਜ (4) ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸੋਧਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਐਕਟ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 75 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 71 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭੇਦਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਧਾਰਾ 251-ਏ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੀਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 252, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਅਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੋ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅੰਤਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਧਾਰਾ 75 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 71 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਧਾਰਾ 71 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਕਿਉਂ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 251-ਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਚੈਪਟਰ XXI ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

D. FALSHAW, C.J.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਅਨੁਵਾਦਕ)